

Renodlade Nyheter

Ett nyhetsblad från Vårdhygien Halland

Nr 2 / december 2019

Välja bort handskar och engångsförkläden för att vara mer miljövänlig?

Region Hallands miljöpolicy och de vårdhygieniska krav som gäller är samstämmiga. Målet är att patienter och medborgare ska vara friska och samtidigt ska vår verksamhet ge så liten miljöpåverkan som möjligt.

När en patient/medborgare blir sjuk och behöver sjukvård blir det en miljöpåverkan. Några exempel på det är förbrukning av läkemedel såsom smärtstillande och antibiotika, kemikalier för desinfektion, engångsmaterial för omläggning, tvätt av textilier, energiförbrukning när utrustning används, det blir mer avfall och det krävs fler transporter. En frisk patient är det bästa bidraget i miljöarbetet och därför är det vårdhygieniska arbetet så viktigt för en hållbar miljö.

Inom hälso- och sjukvården förbrukas en hel del engångsutrustning och målet är att göra det så hållbart som möjligt – alltså att undvika onödig resursförbrukning som leder till miljö- och klimatpåverkan.

Den enskilt viktigaste åtgärden för att förhindra smittspridning och vårdrelaterade infektioner (VRI) är att ha god följsamhet till basala hygienrutiner. I det ingår att använda skyddsutrustning i form av t.ex. engångshandskar i arbetsmoment där det finns risk att utsättas för kroppsvätska.

Både antibiotika och skyddsutrustning är viktiga verktyg inom vården. Om de används rätt kan de förhindra VRI, smittspridning och risker i arbetsmiljön. Används de felaktigt ("för mycket") eller av fel anledning ökar miljöpåverkan (tillverkning, transporter och avfall) och bidrar till resistensutveckling hos bakterier.

En viktig del i arbetet med att minska miljö- och klimatpåverkan från produkter och engångsartiklar vi använder är hur och vad som upphandlas och vad som hamnar i vårt beställningssortiment. Vid upphandlingar till Region Halland ställs miljökrav och på produktionen ställs sociala och etiska krav.

Handskar och engångsförkläde påverkar inte miljön när vi använder dem. Det sker vid tillverkning och när de blir avfall som går till förbränning och transporter i samband med detta.

Vårt beteende, att använda handskar vid rätt tillfällen, påverkar hur mycket som kommer att beställas och i slutändan produceras. Under 2018 beställdes det ungefär 3,3 miljoner undersökningshandskar totalt till Region Halland. Förutom soppåsar och sopsäckar är handskar den engångsprodukt i regionen som har absolut störst klimatpåverkan.

Att använda handskar och engångsförkläden i situationer där basala hygienrutiner ska tillämpas är att arbeta miljövänligt. Överanvändning ska undvikas.

Ur ett miljöperspektiv är alltså följsamhet till basala hygienrutiner betydelsefullt för att undvika onödig miljö- och klimatpåverkan.

Texten är skriven i samarbete med Eva Karlsson, miljöutvecklare.

Antibiotikaresistens – ett globalt hot

Antibiotikan behöver skyddas för framtiden. Bakterier som är resistenta mot antibiotika är ett allvarligt och växande hot mot både människors och djurs hälsa. Världshälsoorganisationen WHO klassar antibiotikaresistens som ett av de tio största hoten mot människors hälsa globalt. Mycket av dagens moderna sjukvård bygger på tillgång till verksam antibiotika. Det är viktigt att arbeta för att bromsa uppkomsten och spridningen av antibiotikaresistens, vilket förutsätter samarbete. Alla kan göra något för att skydda antibiotikan och det har uppmärksammats både i Sverige och i andra länder under den internationella antibiotikaveckan *Antibiotic awareness week*, 18–24 november. Syftet var att sätta fokus på vikten av att ha fungerande antibiotika i framtiden.

Nationellt

Folkhälsomyndigheten arrangerar årligen ett antibiotikaforum som i år handlade om beteendeförändring och hur svårt det är att uppnå detta. Det har under lång tid arbetats på bred front gällande miljö och antibiotikaanvändning till människor och djur. Ett arbete som behöver fortgå.

Region Halland

Två välbesökta lunchföreläsningar med quiz arrangerades för all personal på Hallands sjukhus Halmstad och Varberg. Arrangör var STRAMA (Samverkan mot antibiotikaresistens). I Region Halland finns en STRAMA Sjukhusgrupp bestående av läkare och sjuksköterskor från Smittskyddet, infektionskliniken och Vårdhygien. STRAMA:s huvudbudskap är:

*Patientens rätt till bästa infektionsbehandling
i en sjukvård som motverkar antibiotikaresistens.*

Föreläsningarna lyfte bland annat:

- Mikrobiologisk provtagning innan antibiotikabehandling
- Välj antibiotika smart, utvärdera, omvärdera och dokumentera
- Förhindra spridning av resistenta bakterier genom följsamhet till rutiner
- Samverka

Genom att minska andelen VRI så minskas även den onödiga användningen av antibiotika. Mer information finns på skyddaantibiotikan.se.

Desinfektion av händer, ytor och medicintekniska produkter

Vårdrelaterade infektioner är ett av de största hoten mot patientsäkerheten i hälso- och sjukvården. Dessa orsakar stort lidande och ökade kostnader. Det är därför mycket angeläget att vi arbetar för att minska förekomsten av VRI. En viktig del i detta är att bryta smittvägar.

Enligt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2015:10 ska var och en som arbetar inom verksamheter som lyder under hälso- och sjukvårdslagen tillämpa handhygien och övriga basala hygienrutiner under vårdarbete.

WHO har i sina riktlinjer identifierat fem tillfällen för god handhygien under vårdarbete:

- Före patientkontakt
- Före rent eller aseptiskt arbete
- Efter orent arbete
- Efter patientkontakt
- Efter kontakt med patientens närmiljö

Handhygien är kärnan i det förebyggande arbetet och den enskilt mest effektiva åtgärden för att förhindra smittspridning och uppkomst av VRI.

Allt som kommer i kontakt med patienterna i samband med vård, omvårdnad, undersökning och behandling ska rengöras och desinfekteras. I första hand med värmedesinfektion men om det inte är möjligt, med kemisk desinfektion mellan vårdtagarna. Kemisk desinfektion av föremål eller ytor föregås alltid av mekanisk bearbetning. Resultatet av desinfektionen beror på antal och typen av mikroorganismer samt graden av organisk förorening.

Upphandling av yt- och handdesinfektionsmedel görs utifrån standarder för att uppfylla kraven på antimikrobiell aktivitet, acceptabel arbetsmiljörisk och acceptabla miljötoxiska effekter.

Vid upphandling av medicinteknisk utrustning ställs krav på att de ska tåla de desinfektionsmedel som finns upphandlade inom Region Halland. Det är alltid tillverkarens ansvar att tillhandahålla information om vilket desinfektionsmedel som en medicinteknisk produkt tål. Vanligaste produkterna baseras på alkohol eller oxiderande medel.

Alkohol

Alkohol har en mycket snabb effekt mot de flesta mikroorganismer. De verkar genom att koagulera proteiner. Bakterierna lyserar (upplöses) och metabolismen avstannar. Effekten är omedelbar. Desinfektionsmedel av alkohol består antingen av etanol, isopropanol (propan-2-ol) eller n-propanol. Koncentrationen varierar beroende på vilken alkohol som är den verksamma. Isopropanol och n-propanol uppnår maximal antibakteriell effekt vid lägre koncentration än etanol men ska ändå inte anses "svagare" än desinfektionsmedel baserade på etanol. Alkohol har ingen rengörande effekt så därför har man tillsatt tensider (rengöringsmedel) till de produkter som ska användas för ytdesinfektion. Det finns även ytdesinfektionsmedel utan tensid och de ska endast användas på ytor som föregåtts av mekanisk rengöring.

Alkohol har ingen toxisk inverkan på huden men kan ha en uttorkande effekt. För att förhindra detta tillsätts 1-3 % glycerol eller annat mjukgörande ämne till alkoholbaserade handdesinfektionsmedel.

Oxidationsmedel

I gruppen oxidationsmedel finns ett antal olika kemiska föreningar som påverkar de flesta mikroorganismer genom oxidering. Det är inte helt klart vilka kemiska reaktioner eller angreppspunkter på mikroorganismerna som avdödar dem. De mest kända är klorpreparat som i olika former är effektiva desinfektionsmedel. I koncentrerad form har de en obehaglig lukt som är både toxisk och skadlig för miljön. Därför ska inte klorpreparat användas inom sjukvården mer än i undantagsfall vilket då sker i samråd med vårdhygien. Virkon är mindre skadligt för miljön och är det oxiderande medel som i första hand används i Region Halland.

Vårdhygien Halland har i samarbete med miljösamordnare och upphandlingsenheten tagit fram en [desinfektionsguide](#). I den finner ni vilka produkter som finns upphandlade i Region Halland, beställningsnummer samt användningsområde för respektive produkt. Läs alltid produkt- och säkerhetsdatablad om du inte använt produkterna tidigare eller om du känner osäkerhet inför användning.

*God jul och Gott nytt år
önskar
Vårdhygien Halland*

Illustration: Ylva Oknelid